

דרשת יום הולדת 90 של סבא אורי הי"ו

טיוטה, הגהה 31 באוקטובר 2016

הקדמה לחוברת שאני חושב לתת לחלק מצאצאי.

אמר משה רבנו:

תהילים צ"י:

ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה-- ורוהבם, עמל ואוון: כי גז חיש, ונעופה.

תהילים צ"ב:

למנות ימינו, כן הודע; ונביא, לבב חכמה.

תהילים צ"ז

ויהי, נועם אדוניי אלוהינו-- עלינו: ומעשה ידינו, כוננה עלינו; ומעשה ידינו, כוננהו.

אני מודה לבוראי שהחייני וקיימני והביאני לזמן הזה, בעודני ממשיך לעובדו. אני מודה להוריי מוריי, זכרונם לברכה, שהורוני איך לנהוג בחיי, בכדי למצוא חן בעיני א-לוהים ואדם. אני נוהג להדגיש את משמעות המצווה 'כבד את אביך ואת אימך למען יאריך ימך'. רבים מכם שמעו את דברי בנדון, וטוב לחזור עליהם וחלק טרם שמעום.

אני מודה לאישתי חנה יצרה ה' וישמריה שבאמצעותה האריך ה' אתחיי עד היום, ומודה לכולכם על אהבתכם ודאגתכם המתמדת לשלומי, היא הוסיפה לי שמחה וכוח להמשיך.

הדגשתי בעבר שלא נאמר 'למען יאריך ימי אביך ואימך', אלא למען יאריך ימך. קויימה בי כמה פעמים ההבטחה שכיבוד אב ואם הציל את חיי. אציין את החשוב ביותר, שרבים מכם כבר שמעוהו ממני.

הייתי אמור ללמוד משפטים ולהצטרף לאחי יוסף ז"ל בניהול משרד עורכי הדין של אבי מורי זצ"ל. ביה"ס למשפטים היה מוסד ממשלתי שקיבל תלמידים רק פעם בשנתיים, לכן עזבתי את התיכון אחרי יא', ועברתי בחינת בגרות בריטית, שנדרשה אז לקבלה בביה"ס למשפטים. אך לא יכולתי בפועל להתחיל ללמוד, כי התגייסתי, בהוראת המוסדות הלאומיים, למשטרת היישובים. כשוטר נחשבתי לפקיד ממשלתי ויכולתי להיות רשום בביה"ס למשפטים כתלמיד אקסטרני ורק לעמוד לבחינות. והייתי רשום שנתיים מבלי לראות אפילו פעם אחת את ביה"ס למשפטים.

כתלמיד תיכון הייתי חבר בחי"ש (חייל שדה של ההגנה). הייתי צעיר, חזק ומהיר. הוצע לי בהגנה קורס לחטיפת אנשים. שאלתי אם מכוון גם לחטיפת יהודים וכשאמרו לי "כן" עזבתי את ההגנה, בכונה לתווך בין אצ"ל להגנה. דודי צבי בריסקמן ז"ל היה הכתב באנגלית של האצ"ל. למרות קשריו, לא הצלחתי לקרוב בן ההגנה לאצ"ל, אך הצלחתי באמצעותו, להכניס לאצ"ל את האחים שלום וידידה סגל זכרונם לברכה.

מגיל גן הייתי בן בית במשפחת סגל באחוזה בחיפה. כשהורי ז"ל נסעו בחודשי הקיץ לחו"ל לטיפול הם השאירוני אצלם. שם שמעתי את קריאת אדון סגל בתנ"ך שהרשימה אותי מאד וזכורה לי עד היום. מגיל תיכון הייתי מבקר את שלום סגל שהיה מורה למתימטיקה בבי"ס לקציני ים בעכו לפתור בעיות מיוחדות במתימטיקה שהייתה ה'הובי' שלי ובהעדרו זכיתי לשיחות מחכימות מאד עם אביו.

נפסלתי בבדיקה רפואית לצבא. לכן התנדבתי להיות אתת ברכבת, מקצוע אחראי לאשר לרכבת להיכנס או לצאת מהתחנה. היו לי קשרים טובים עם חלק מהחיילים הבריטים שעבדו איתי באיתות ברכבת, תכננתי לקנות מהם נשק לאצ"ל. אחד מהם אמר לי בליגלוג 'כלום לא יעזור לכם, אתם מוקפים שבעים מליון ערבים, אתמול מכרתי מכונת יריה לערבים'. אך נמצא אחר שהיה מוכן לעסק ועמדנו, שלום סגל ואני, לסכם דברים בערב שבת. ירדנו לפגישה במושבה הגרמנית. כשנפגשנו אמר לי שלום מיד, 'יש הסכם עם ההגנה שלא לקונים נשק בנפרד!' אמרתי, אך סיכמנו על הקניה לפני ההסכם. ענה שלום 'זו הוראה, איננו רוצים בעיות עם ההגנה!'

הבעיה עם אלטלנה היתה אחרי מקרה זה. אלטלנה נקנתה חודשים רבים לפני עיסקתנו וכשתרצה ההגנה את פשע הרס אלטלנה בטענה שקניית אלטלנה הייתה הפרת האצ"ל את ההסכם לא לקנות בנפרד נשק. אני ידעתי שההסכם עם ההגנה נעשה חודשים רבים אחר קניית אלטלנה וקויים בקפידה ובגללו ביטלנו את העיסקה עם החייל הבריטי!

ידידיה סגל, היה חבר קרוב מאד שלי. מספר ימים לפני שנחטף על ידי ההגנה אמר לי 'אני יודע מה עלול לקרות לי'. היתה שמועה שהאצ"ל מתכוון לתקוף מחנה צבא של הלגיון על שרצחו שלושה יהודים וההגנה רצתה למנוע זאת. ההגנה חטפה אנשי אצ"ל לחקירתם וידידיה בתוכם. כעבור כמה ימים, נמצא ידידיה מת, על גבול כפר הרוצחים, טירה.

נכחתי בבית סגל, כאשר - עו"ד ההגנה, חוטר ישי, בא לנחם את האבלים ו'הסביר' שידידיה ברח מחוטפיו 'וכנראה' טעה בדרך ונפל בידי רוצח ערבי מטירה. היה זה נסיון להפחית אחריות למותו. אולם לי היה מידע שונה. יחד עם ידידיה נחטף גם בן כיתה שלי שמעון פרידמן, שהיה אף הוא באצ"ל וסיפר לי שבמהלך חקירתם קיבלו הנחקרים זריקה כדי לבטל את יכולתם לסרב לתת פרטים על תוכניות האצ"ל. למרות שידוע היה שיש אנשים שזריקה זו עלולה להמיתם וזה מה שקרה לידידיה. לא רצו להמיתו. שאלתי את עו"ד חוטר ישי אם הוא מכיר עוד מקרה שמוכתר של כפר ערבי מדווח על גופה של יהודי.

במהלך לימודי בתיכון, נבנתה השקפת עולמי. חונכתי בבית יהודי לאומי בו הושם דגש על חנוכה ופסח כחגים לאומיים, ועל מצוות שבין אדם לחבירו והקפדה מיוחדת על יושר. לא הוקפד על כשרות או שבת. אהבתי מקצועות ראליים, קוסמולוגיה למדתי בעצמי. הבנתי שכדור הארץ היה לוחט וכי מעבר לאטמוספירה יש קרניים קוסמיות שקוטלות כל חי. אם כך, איך יש חיים על כדור הארץ? הגעתי למסקנה שיש בורא, כל יכול לעולם שהתחזקה כשקראתי על גדולי המדענים בכל הדורות שמתוך הסתכלות בנפלאות היקום הגיעו לאמונה בבורא עולם, בתבונה העליונה, כפי שהתבטא איינשטיין. נהייתי מאמין. שאלתי את עצמי מה דורש ממני הבורא. החלטתי להתנהג בצניעות, להתנזר ממותרות. לא אכלתי, אלא את הדרוש לקיום, לא מותרות.

בהמשך נעשיתי צמחוני קיצוני. בצעירותי עוד לא היו נעלי פלסטיק ואבי מורי לקחני לסנדלר מיוחד שתפר לי נעליים מבד אוהלים. לא פלא נראיתי לא שפוי, אמי מורתי דאגה מאד ולקחה אותי ליעוץ פסיכיאטרי, רק משום כיבוד אב ואם הסכמתי לך. אולם כשחזרה על בקשתה לבדיקה, הלכתי ואמרת לי לפסיכיאטר: 'לו לקחתי את מכונית אבי ואספתי יפהפיות לרכב ועשיתי 'חרקות' בכביש, היו אומרים חברמן, אך בגלל רצוני ללמוד תורה אומרים שאני משוגע! אמר לה הפסיכיאטר 'הניחו לו הוא צודק'.

גם אבי מורי חזר ואמר 'הניחו לו הוא יודע מה הוא עושה'. דרכי היתה קשה מאד, סבלתי גופנית ורגשית ולבסוף קיבלתי עול מצוות והוקל לי. אז פסקתי להיות צמחוני, לאור הכתוב (בראשית ט, ב-ג):

ומוראכם וחיתכם, יהיה, על כל חית הארץ, ועל כל עוף השמיים; בכול אשר תרמוש האדמה ובכל דגי הים, בידכם ניתנו. כל רמש אשר הוא חי, לכם יהיה לאוכלה: כירק עשב, נתתי לכם את כול.

באותה תקופה הגיע לארץ דודי מורנו זצ"ל שהיה רופא. הסתכלות בספרי הרפואה הרחיקה ממני כל מחשבה על לימודי רפואה. ואז פניתי לבדוק את ספרי החוק הפלילי הבריטי שעלי היה לשנן ומצאתי שמטרת החוק, אינה לחנך ולהרחיק מדרך הפשע אלא להתנקם בפושע, ועוד כדי לעצור מגיפת גניבות במאה ה-17, יצא חוק שהגונב מעל סכום מסויים דינו תלייה, ותלו נערה בת 17 על שחטפה כובע מראש חברתה. התוצאה הייתה מגפה של רציחות, כי כל גנב שראהו אדם, חש לחייו לכן רצח את העד.

ארועים אלה של החוק הבריטי לא הותירו לי אפשרות לחשוב על לימוד משפטים. התלבטתי בין לימוד הוראת מדעים לגידול שמו יתברך לבין לימוד הנדסה.

מורי הדגול יוסף סגל זצ"ל הקים את ביה"ס באחוזתו על הכרמל בחיפה וניהלו שנים. אולם כשהכניס וניהל לימודי יהדות מעל המאושר על ידי משרד החינוך, פוטר בטענת שווא שהוא זקן מלהיות מורה. האפשרות שאפוטר כמורה ואאבד את פרנסתי, אם אבקש להוסיף יהדות לתלמידים הרתיעה אותי, אז יעצני ידיד משפחה ללמוד רפואת ילדים שתאפשר לי לעסוק בהפצת היהדות בלא תלות במפרנס. הרעיון קסם לי, אך חששתי שלא אוכל לעמוד בלימודי רפואה ובטיפול רפואי, מבחינה רגשית. לכן התנדבתי למ.ד.א. ונכחתי שכשצריך לטפל, יכולתי לטפל במקרים קשים ביותר והחלטתי ללמוד רפואה.

עוד לא היה אפשר ללמוד רפואה בארץ. היו רק התחלות לימודים קליניים למי שלמד את האנטומיה והפיזיולוגיה בחו"ל. נרשמתי בינתיים לביוולוגיה כי היו מהלכים לתחילת לימודי רפואה וקיויתי שביוולוגיה תהיה לי ליתרון בקבלה לרפואה. אך הקבלה לביוולוגיה היתה קשה מאד וכרוכה בבחינות התחרות במתימטיקה ופיסיקה. נגשתי לבחינות התחרות, ובמקביל פניתי גם ללימודים בחו"ל.

ידעתי רק אנגלית, האפשרות הנוחה ביותר הייתה האוניברסיטה האמריקאית בברוקלין, התקבלתי. השנה היתה 1948, אבי מורי זצ"ל, אמר לי, 'אורי זה לא זמן לסוע לארץ ערבית' ואכן תוך זמן קצר פרצה מלחמת השיחרור.

לא רציתי ללמוד באנגליה, כי שנאנו את האנגלים על התנכלויותיהם ליישוב היהודי, על רדיפתם מעפילים אומללים ניצולי שואה ועל תמיכתם בערבים נגדנו. פניתי למלבורן באוסטרליה. נדרשתי לעבור בחינה בכימיה, עברתי את הבחינה בארץ והתקבלתי לתוכנית לימודים משולבת, של רפואה ומדעים שקסמה לי מאד. לפני כ-70 שנה היתה הנסיעה לאוסטרליה בספינה לא במטוס ונמשכה שבועות. אמי מורתי זצ"ל, הסתכלה בי בעיניים נוגות ואמרה: 'מתי אראה אותך בני' צערה העמוק זעזעה אותי וחלטתי לבטל את הרשמתי למלבורן למרות שקסמה לי ועלתה לי במאמצים רבים. אמרתי לה: אמא, אני מבטל את הרשמתי למלבורן והולך ללמוד באירופה.

פניתי לסורבון בפריז והתקבלתי, אך לאחר שיקול נוסף נמנעתי מללמוד בצרפת בגלל הצניעות הירודה שם. הייתי תמים, שוויץ הייתה בעיני סמל הטוהר והתום, לפי תמונת של רועים שוויצרים בהרים על קופסאות גבינה שוויצרית, אכן הייתה זו תמימות יתר. פניתי לאוניברסיטת לוזאן בשוויץ. הייתה לי רק בגרות אקסטרניט של אוניברסיטת לונדון. אוניברסיטת לוזאן דרשה בגרות תיכון רגיל, חזרתי לביה"ס התיכון בו למדתי עד יא' ואיפשרו לי עבור בגרות ללא חובות בלימודים. בזמן אחת מהבחינות היה לי תור ללשכת הגיוס לבדיקה רפואית שלא ניתן לדחותה. הנהלת ביה"ס איפשרה לי לצאת לבדיקה ולחזור להמשיך בבחינה, כי לא היה להנהלת ביה"ס חשש שאשתמש בהזדמנות לקבל מידע לצורך עמידה בבחינה. הייתי ידוע תלמיד ישר זה יתרון עצום למקפיד לנהוג ביושר.

התשובה אם התקבלתי לביוולוגיה בירושלים התעכבה, הקדימה אותה הודעה שהתקבלתי לרפואה בלוזאן. אבי מורי זצ"ל, אמר לי "סע ללוזאן, שאם לא תתקבל בירושלים, אתה עלול להישאר קרח מכאן ומכאן". נסעתי לפי המלצתו אב לשוויץ ושם היגיעתי ההודעה המחמיאה מירושלים, שקיבלתי, בבחינת ההתחרות, את מספר הנקודות הגבוה ביותר, והתקבלתי כמועמד ראשון לביוולוגיה.

הגעתי ללוזאן באוניה ורכבת, הייתה לי כתובת פנסיון יהודי כשר. הגעתי לפנסיון קיבל את פני אדם לבוש כטבח. שאלתי על כשרות בבישול על הכל השיב בתנועות חיוב בראשו. הסברתי שעדיין לא קיבלת כסף מהארץ ואז ידע לענות בהחלטיות "אין כסף אין אוכל". אמרתי לעצמי שלא יתכן שיהודי, יתנהג כך. התקשרתי לרב העיר ואמר שמזמן אין הפנסיון בידי יהודים.

פניתי לתחנת הרכבת לקבל את חפצי שהגיעו אחרי, התקשיתי מאד להסביר את עצמי. הגוי המכובד בעל שיער שיבה לוש בגדי שרד. הגוי המכובד ביקש לעזור לי והמליץ: "בחורה שוויצרית במיטה 3 ימים ואתה יודע צרפתית", נדהמתי זו שוויצרית הטהורה? אחר כך הסבירה לי אישה מבוגרת שהמצב היה טוב בשוויץ עד אחר מלחמת העולם השנייה כשהגיעו החיילים האמריקאים.

כמה טוב שהספקתי לסוע, כהמלצת אבי, לשוויץ. לו קיבלתי הודעה זו בארץ, לא הייתי יוצא לחו"ל ואין לי ספק שלא הייתי נעשה רופא. למה אני אומר זאת? בגלל סבך הבעיות הרבות שהיו אז בארץ לגבי ניתוחי מתים בפרט ולימודי רפואה בכלל הדורשים חילול שבת. בשוויץ לא היו לי בעיות. מועדי הבחינות היו בראש השנה והחגים וכן בסביבות פסח. תמיד נמצאה דרך לאפשר לי להיבחן ביום חול, ממש רחמי שמיים. חוץ מרפואה עשיתי תואר במדעים אסטרונומיה, גאולוגיה, בקטריולוגיה ועוד. לפני הבחינה קניתי למזכירה לוח שנה יפה בו ציינתי את ראש השנה, כיפור וסוכות כימים שאיני יכול לעמוד בהם בבחינה. אחר הבחינה קניתי קופסת שוקולד מכובדת והבאתי למזכירה בתודה. היא אמרה לי "אינך יודע איזה קשיים היו לי, מספר הנבחנים היה כה רב, שנאלצתי לשים לך בחינות על ימי החג שלך, ואז לפתע, התקשר אלי הפרופסור, שלא היה יהודי, והורה לי לבטל ימים אלה בלי לתת הסבר". מקרים כאלה חזרו על עצמם בעקביות. גם בעבודה בבתי חולים בשוויץ לא נזקקתי לעבור על דת.

כשהגעתי לארץ בקשתי להשתלם בבניורולוגיה בהדסה. נדרש ממני לסוע בשבת ולכתוב בשבת, סרבתי ופניתי למנהל מחלקת ילדים בפוריה, בניורולוג ילדים מעולה והוא איפשר לנהוג כהלכה ולא נזקקתי לחלל שבת שלא לפי ההלכה. כעבור שנים הגעתי במילגה לבניורולוגיה בהדסה. שוב ניסו ללחוץ עלי לסוע בשבת כשאני בתורנות, אמרתי שאישן בביה"ח, "ואם אחות תסרב לתת זריקה בשבת, בלי הוראה כתובה, מה תעשה?" אתן את הזריקה בעצמי! פרופ' פרידמן מנהל המחלקה בפוריה, היה בניורולוג טוב בהרבה מהבניורולוגים של הדסה שדרישותיהם לגבי שבת, לא היו כדי להבטיח את שלום החולים!

כיבדתי את אבי מורי, ונסעתי לשוויץ והצלחתי. כך קרה לי כל פעם ששמעתי לאבי ונכשלתי כשלא שמעתי לו!

התחלתי את לימודי הרפואה בלוזאן, השפה היתה קשה מאד. הבנתי רק פסיקה וכימיה, אך במשך לימודי הרפואה בלוזאן השלמתי תואר במדעים, כפי שהייתי אמור לעשות במלבורן, אך בהשתדלותי למנוע צער מאמי מורתי, וויתרתי על כך. מן השמיים סייעו לי והשגתי גם את אשר ויתרתי עליו במלבורן.

אך ההשג החשוב ביותר, היה פגישתי בשוויץ עם יוסף מאיר שלמד בציריך פסיקה ומתימטיקה. מצאנו תאום מרשים בינינו ואהבתיו כאח ויותר. ובהתאם לעצת חכמים "הרוצה לישא אישה יבדוק באחיה, כי רוב בנים דומים לאחי האם" ואכן זו עובדה גנטית, ביקשתי את אחותו לאישה ואכן שניים משלושת בני דומים לו.

אין בפי מלים להעריך את גדולת נפש חנה אישתי, ישמרה ה' ויחייה. היא שהביאה להארכת ימי עד היום. כאמור בתורה "כבד את אביך ואת אימך, למען יארכון ימריך". תודה אמה חנה היקרה, על הכל. אני תפילה שיזכך ה' לחיים טובים וארוכים.

אני מודה לכולכם שבאתם לברכני ולחגוג איתי את יום הולדתי, שימחתוני בכך מאד אני תפילה שיאריך ה' את ימיכם בטוב. כדי שתתקיים תפילה זו, אני מבקש למסור לכם ידע שהפקתי מעיסוקי בתורה ומנסיוני ברפואה בפרט, ובחיים בכלל.

אני מבקש להמליץ על עקרונות והתנהגות המיטיבים עם הנוהגים לפיהם: כיצד יבחר אדם את דרכו בחיים וימנע מטעויות ומהשלייה עצמית? וכיצד יבחן אדם את דרכו בחיים, להבטיח את עצמו מפגוע באחרים, במוסר ובעצמו?

הרי כמה עקרונות יעילים מהתורה ונסיון החיים:

א. יש להחליט לנהוג ביושר, כי חותמו של הקב"ה - אמת (שבת כה,א) וצריכה האמת להיות נר לרגליו של כל הרוצה ללכת בדרך טובה ועליו לחתור אליה בהחלטיות בלי כל פניות שאינן אמת. להבנת מהות האמת ומה היא דורשת, לטווח ארוך תמיד מצליח הנוהג ביושר. כתבתי מאמר בשם - "אמת מארץ תצמח וצדק משמיים נשקף" (תהילים פה,יב).

ב. וצריך כל אדם לבדוק את האמונות שיש לו, או שהוא רוצה לאמץ. לכך כתבתי גם מאמר, לפי שיטת רמב"ם בשם "במה ראוי להאמין ובמה לא". זה שם המאמר באתר שלי www.drurilevy.org.il

ג. כדי להדגים את שכיחות האמונות הלא בכונות כי לא נבדקו, כתבתי מאמר בשם "אמונות תפלות", גם הוא באתר הנ"ל. עד כמה עלולים בני אדם לטעות ולאבד את דרכם תאר הנביא ירמיהו (ב,ג):
כי שתיים רעות עשה עמי: אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם בורות, בורות נשברים, אשר לא יכילו המים. כוונת הנביא בדברו על "עזיבת מקור מים חיים", לעזיבת עבודת הבורא, שבזכותה אנו קיימים ובחציבת "בורות בורות נשברים, אשר לא יכילו המים" כוונתו לפנייה לאלילים. וגם על ההולכים לפי ה"קבלה המיסטית" שהחלה בימי הביניים.

ד. המאמר על "הקבלה המיסטית", משלים את דברי ירמיהו על הפונים אל האלילים. המאמרים על "ספר הזהר" ו"זרע לבטלה" הם פירות באושים של הקבלה המיסטית. שלושת מאמרים אלה, באתר. דייני ישראל בגולה התקרבו באמונותיהם לכמרים ובאמת דרשו מהעם משמעת עיוורת להראותיהם ולא התירו לחלוק עליהן, בניגוד לאמור בתורה. תוצאת דרישת דייני ישראל מהעם לצייות עיוור להוראותיהם, מתוארת במאמר גדול באתר בשם "חדש, עם ישראל בצרה, מדוע ובמה יושע?" (המילה 'חדש' בראש שם המאמר, נועדה להבדילו ממאמרים בעלי שם דומה)

מצויידים בעקרונות שבמאמרים הקודמים, יובן ויוצדק המאמר:

ה. "אמונת חכמים" שבאתר ובו ביקורת קשה על דרישת דייני ישראל לצייות מוחלט להוראותיהם מבלי לערער עליהן גם אם מוכח שהם טועים ומטעים.

ו. חשוב מאד ללמוד את המאמר החולק על הרבה מהמקובל בנושא "המותר והאסור בין איש לאישתו" שהוא מיטיב עם הנוהגים לפיו, כי הוא מוכיח את דעת חז"ל בנדון.

מומלץ ללמוד בנחת ובעיון גם את המאמרים הבאים שנמצאים באתר:

- שמע ישראל המשמעות העמוקה של מבנה הפסוק המיוחד 'שמע ישראל'.
- פוקד עוון אבות על בנים
- הכל צפוי והרשות נתונה - פרקה בהלכות תשובה עוסק בכך ולזה להוסיף

• צדיק ורע לו שם המאמר 'שאלת שכר ועונש...'

חשוב לקרא את המאמרים הנזכרים לפי סדר הצגתם, כי הם בונים יחד מערכת להבנת המציאות שכל אחד מהם מוסיף מידע להבנתה.